

O HRVATSKOJ POEZIJI U JEDNOJ SADAŠNJOJ ANTOLOGIJI

Bilo bi dobro da ova antologija¹ izazove što više razgovora.² U nizu suvremenih antologija naše poezije ona je takva, u više pravaca, da bi to bilo naravno. Prije svega, ona je antologija *sve* naše poezije pa je u tome, s HIBZ-ovom »42«, Zagreb 1942 (koja od svakog pjesnika, od Marulića do Gorana Kovačića, ima po jednu pjesmu) i Slamnigovom »Antologijom hrvatske poezije od najstarijih zapisa do kraja XIX st.« (od »Pesan svetago Jurja« do Harambašića), Zagreb 1960 (Lykos), jedina antologija. Zatim, ona ima opsežan, i brojem pjesnika i brojem pjesama, drugi period naše novije poezije sve do naših dana (od moderne dalje) te ne živi, kao što uglavnom živi druga Kombołova antologija,³ od srednjeg perioda naše novije poezije, od Kranjčevića do druge generacije moderne (Ujević, Wiesner...). Napokon, ona je antologija uređena u prvom redu s nastojanjem da bude izbor *najljepših* pjesama naše poezije, što je uvijek zanimljivo, i zanimljivije od svega drugoga u vezi s poezijom. Ima, dakako, i drugih njezinih posebnosti koje su kadre pobuditi življe zanimanje, npr. ona daje lijepu sliku veće ili manje vrijednosti pojedinih pokoljenja, sliku razvoja našeg pjesničkog izraza i mijenjanja sadržajnog područja, odnosa naših pjesnika prema nekim važnim područjima života, naših veza s drugim poezijama itd. Bilo bi ipak najpotrebnije da ova antologija izazove mnogo razgovora sa stanovišta *koliko je ona stvarno izbor najljepših pjesama naše poezije*. To je njezin, kao i svake druge antologije pjesama, i svake zbirke pjesama, temeljni *raison d'être*. Tu leži kvantitet njezine uspjelosti. Antologija znači pjesme koje su među drugim pjesmama *cvijeće* (ánthos), koje su lijepe kao cvijeće, *pjesme cvijeće*. Ovaj prikaz ogled je toga.

¹ N. Milićević — A. Šoljan, *Antologija hrvatske poezije, od XIV stoljeća do naših dana*, Zagreb 1966, strana 655 (673), izdala Zora.

² Ovaj prikaz napisan je neposredno poslije tiskanja ove antologije. Danas treba naglasiti da ova antologija nije doživjela, u međuvremenu, bitnih i temeljitih osvrta; osim toga, u napisima (bilješkama) o njoj nije bilo žestine, kao npr. o prvom izdanju »Novije jugoslavenske poezije« u redakciji Š. Vučetića i V. Popovića (za hrv. dio).

³ *Antologija novije hrvatske lirike I*, Beograd 1956, izdao Nolit.

Svaka antologija ima svoje središnje pjesnike. To su pjesnici s najviše pjesama, odnosno pjesnici koji se brojem pjesama izrazito odvajaju od drugih pjesnika pa tako čine poseban krug. Središnji su pjesnici ove antologije (uzimamo pjesnike predstavljene s dvobrojnim izborom pjesama): Ivan Bunić Vučićević (10), Kranjčević (17), Matoš (11), Vidrić (14), Nazor (13), Ujević (22); ako se zasebno uzmu soneti »Molitve Bogomajci...« i »Tajanstva«, onda 28 pjesama, Krleža (12), A. B. Šimić (22), Krklec (10), Cesarić (14), Tadijanović (16), Vesna Parun (10) i Mihalić (10). Brojem strana koje zapremaju »Smrt Smail-age Čengića« (29) i »Jama« (11) bili bi u krugu središnjih pjesnika ove antologije i Mažuranić i Goran Kovačić. Međutim, Mažuranićev ep i Goranova poema tvore, svojom prisutnošću u cjelini, jedan zaseban slučaj i stoga jedan zaseban krug ove antologije. Pred tolikim brojem pjesama od središnjih pjesnika i pred tolikim brojem središnjih pjesnika javlja se pitanje: da li antologija treba da ima toliko pjesama od središnjih pjesnika, i mogu li biti, zasad, među središnjim našim pjesnicima Mihalić i Vesna Parun? Bez sumnje, antologija ima mnogo pjesama od središnjih pjesnika, osim možda od Kranjčevića. (Općenito govoreći, ova antologija i od većine drugih pjesnika ima obilan broj pjesama, više negoli bi trebalo). Samo od njih, od 13 središnjih pjesnika, ona ima 181 pjesmu; a odlična prva Kombolova antologija, s pjesnicima od Vraza do Delorika (42 pjesnika), ima usve 187 pjesama. Ta »širina« nije dobra strana ove antologije: zbog te »širine« ona ima mnogo neantologijskih pjesama i od središnjih pjesnika. Nije dobra strana ove antologije ni razmjer među pjesmama središnjih pjesnika. Eto, brojem pjesama Kranjčević stoji prilično daleko iza Ujevića i A. B. Šimića (negdje po sredini između njih i Mihalića), a Mihalić dijeli mjesto s Krklecom i tvori krug s Matošem, Krležom, Nazorom... Međutim, uopće ne bi trebalo, barem zasad, da se u tom krugu nalazi Mihalić. Dapače, ni u kojem slučaju on ne može brojem pjesama u antologiji biti ispred jednog Wiesnera ili Šopa ili Alfirevića ili imati isti broj pjesama kao Krklec. Od 10 donesenih njegovih pjesama nema nijedne toliko lijepe, u svemu, da se bez predomišljanja može odabrati za antologiju. Ljepote imaju »Metamorfzoza«, »Pijanka pod otvorenim nebom«, »Progšana balada« i neuvrštena »Završna arija«, ali svakog od njih nešto smeta, npr. »Metamorfzozi« prejak zaključak (*tako da sada sam sebi zaudaram*), »Pijanci pod otvorenim nebom« druga kitica, »Progšanoj baladi« nelirski zbir (*Ta netko je morao platiti*), »Završnoj ariji« »mudra« opomena na završetku (*Ne diraj ništa, prijatelju, želiš li da se ne probudiš*). To su, istina, male mane, ali one u svojim pjesmama odviše strše, odviše se vide i tako mnogo smetaju. Tako, da se uredi antologija naše poezije na bazi jednog visoko umjetničkog mjerila, pitanje je da li bi ijedna od tih pjesama (i pored svoje stvarne i simpatične novine u doživljavanju motiva, organiziranju ekspresije itd., čega i inače ima Mihalić) mogla biti u njoj. Slučaj Vesne Parun stoji drukčije. S razloga što je ona u krugu pjesnika svoje generacije pokazala najviše dara i što je spjevala u tom krugu najviše lijepih pjesama, ona može, već sada, naći mjesto među našim središnjim pjesnicima. Od ovih 10 njezinih pjesama antologiji svakako pripadaju »Bio je žedan«, »Ti koja imaš nevinije ruke« i »Dom na cesti«. A Vesna Parun ima još nekoliko pjesama (»Da si blizu«, »Epitaf bezimenom«, »Maslinov gaj«, »Masline, šipak i oblaci«, »Otvorena vrata«, »Večernja zvijezda« itd.) među kojima ima također zrelih za antologiju. Ali, u posljednje vrijeme pjevanje Vesne Parun postaje sve manje *lirsko stvaranje*, a sve više natezanje, izvještačenost. Uzrok je tome modernistički put što ga je ona u posljednje vrijeme odabrala, a koji ne odgovara njezinoj naravi. (Po svojoj naravi njezin je dar »tradicionalan«, pripada krugu Cesarića, Alfirevića, Šopa itd., a ne krugu Mihalića, Slavićeka). Stoga, ako Vesna Parun nastavi pjevanje tim putem, spjevat će toliko izvještačenih (loših) pjesama da će one bacati sjenu i na njezin dosadašnji uspješni rad (zbirka »Vjetar Trakije« i pjesme u revijama).

Kada se radi o središnjim, odnosno o prvim našim pjesnicima, onda pogotovo ne bi trebalo da antologija ima toliko njihovih pjesama da kvantitet bude

na štetu kvaliteta; upravo taj krug pjesnika može dati antologiji dovoljan broj pjesama prvog reda, pa njihove prosječne i loše pjesme nisu potrebne. Eto Ujevića i A. B. Šimića — od njih antologija ima cijelu jednu malu zbirku pjesama (44, odnosno 50). Čemu od Ujevića »Molitva Bogomajci... III«, »Tajanstva III« (ali su »Tajanstva IV« odlična pjesma, jedna iz kruga divnih Ujevićevih autokonfesija), »S ranom u tom srcu«, »I ja što evo...«, »Ulica fantoma«, »Majdani u biću na dvije noge I« (drugi je dio izvanredna pjesma, iako su misli guste i od gustine nešto tamne), »Mnogo godina kada nisam živio« (ali ta pjesma ima dobrih podataka iz boemskog života Ujevića i njegova kruga), itd? To nisu ružne pjesme, ali su prosječne za talenat jednog Ujevića. Ali treba priznati: napraviti antologijski izbor iz Ujevićeve poezije nije lak posao. Ujević ima, s jedne strane, divne širine doživljavanja (u tome je on prema drugim našim pjesnicima kao veliko more prema malim morima), ima svježeg, gusto lirična isповijedanja (slična uopće nema naša poezija), ima dar bogate, prostrane ekspresije, duboka i sugestivna lamentacijskog tona itd., ali, s druge strane, u njega ima neujednačenosti (u istim pjesmama pored odličnih kitica ima i kitica nižeg reda), ima ekshibicionizma (dapače igrarije) u temama i ekspresiji (npr. česta poplava rima⁴), ima tamnih mjesta (govori se da nekih svojih tamnina ni sam Ujević nije znao objasniti), ima teatralnih gesta neobičnih u lirici (*Beskrajni Bože, što na plavom svodu... Daj mi, o Kobi, da bih jošte mogô... Povijest mora biti pregažena...*), ima pjesama upadno sastavljenih od dijelova (vidljiviji su dijelovi nego cjelina), ima pjesama koje su dugo bile u radionici uma, itd. Doista, gdje nešto od toga u Tina nema! Odnosno, gdje u Tina nema, s jedne strane, bogatih majdana kreacije i, s druge strane, izvjesne nepročišćenosti (kolika u tome razlika između njega i Cesarića, u koga je sve pročišćeno, kao umiveno)! Tu je, dakako, težak izbor, jer se treba odlučiti gdje je kreacija najveća, a nepročišćenost najmanja. — S Ujevićem broj pjesama dijeli jedini A. B. Šimić. Prije svega, ma koliko A. B. Šimić bio značajan lirik (što mu treba priznati), ne bi trebalo da u antologiji naše poezije ima 5 pjesama više od Kranjčevića. Istina, oni su pjesnici različitog tipa (Kranjčević je jednim dijelom pjesnik naše opće pjesničke ekspresije druge polovice XIX st., što je odavno u našoj lirici konačno napušteno, a Šimić je pretežno u nemirima modernog doba, posebno u nemirima njemačkog ekspresionizma, što je uvijek aktualno), ali je Kranjčević, sa svojim uspješnim razmicanjem područja našeg pjesničkog stvaranja, i područja motiva i područja ekspresije, još i danas naša prva pjesnička ličnost. Zatim, pored lijepih Šimićevih pjesama »Pjesma jednom brijegu«, »Marija«, »Opomena«, »Tijelo i mi«, »Žene pred uredima«, »Povratak« (*Ti i ne slutiš...*), »Gorenje« čemu osrednje pjesme »Pjesnici«, »Mjesečar«, »Smrt i ja«, »Prazno nebo«, »Nemoć pjesnika«, »Smrtno sunce«, »Smrt«, »Otkupljenje«, »Konac kraljeva« (prihvaćamo, naravno, stanovište: *konac kraljeva*)? Ima gotovo šale u činjenici da su u antologiji jedna pored druge »Pjesma jednom brijegu« i »Smrtno sunce«. Mjesto njih stranice antologije trebalo je dati ljepšim pjesmama: »April«, »Zima« (*Moju je dušu izmučila ljubav...*), »Mrtva ljubav«, »Bolesnica«, »Molitva na putu«. Izdvajamo (posebno s razloga što je gotovo nepoznata) »Molitvu na putu«: ona ima mnogo topline u tihim riječima bolesnog (TBC) mladog pjesnika i mnogo lirske neposrednosti i jednostavnosti

Bože

koji si me do ovoga časa doveo nevidljiv
vodi me i dalje koncu mojih želja

Ne ostavi me
umorna i sama nasred puta

Obrazi su moji blijedi

⁴ Npr. »Cjelovit cjelov i ti«, »Bezazlene zasluge«. Može se reći da su te pjesme spjevane samo radi rima.

i moje misli nemoćno ko moje ruke vise
Bože
daj da novo plavo jutro
iz umora digne moje misli
da kroz blijede ruke prođe mlaz crvene svježeh krvi

Budi
nad mojom glavom moja pratilica zvijezda.⁵

Izbor lijepih pjesama iz poezije Kranjčevićeve i Matoševe nema posebnih (kao u Tina) smetnja. Jednim dijelom Kranjčevićeva poezija pripada svome vremenu i temama i ekspresijom — i tu je ona uglavnom mala, drugim dijelom pripada svome pjesniku, revolucionaru tematike i ekspresije — i tu je ona uglavnom velika. Poezija pak Matoševa s jedne strane djelo istinskog stvaraoaca — i tu je ona prava lirika (spontana, toplá, svježá, nova), a s druge je strane ekshibicija jednog klovna, žonglera, ponekad i komedijanta (stvarno ogorčena iz raznih životnih razloga, ali komedijanta) — i tu je ona uglavnom formalistična, ogoljena, suha, nelirična. Naravno, kod takvih »prirodnih« dioba izbor lijepih pjesama nije težak. Miličević—Šoljanov izbor iz Kranjčevićeve poezije dovoljno je dobar, ali izbor iz Matoševe poezije ima neočekivanih slaboća. Kranjčevića, svestrana razmicatelja područja naše poezije i, u isto vrijeme,

⁵ A. B. Šimić bio je posebno biće u svemu, u sreći i nesreći. S jedne strane, bio je izvanredno jak intelektualac i izvanredno nadaren lirik; s druge strane, bio je patnik i tijelom i duhom. Bolovao je od sušice, od koje je i umro u 27. godini života. Posljednje godine života živio je bez vjere, ali ga to stanje nije nadarilo srećom. U takvom stanju ispovijedao se u stihu, npr. u »Mladiću«:

Ima li itko u svijetu
kom bih se mogo obratiti?
Od ljudi se morah odvratiti
Knjige me samo smetu

Da ima barem bog da mi on
pomogne iz ovih mulka
i da mi njegova ruka
pokaže pravi put!

Al boga nema više
u hramu ni izvan hrama
O zašto mi ubiste boga
i ostaviste me sama!

Kad bih se mogao vratiti
u djetinjstvo, k ocu i majci
i biti dijete što slijedi
njihove zapovijedi!

Ovako (već blijedi od zvijezda)
mučim se dane i noći
i nitko mi ne može pomoći
ni ljudi ni bog kojeg nema

O hoću li ikada moći
bar izreći taj očaj?
il vječno
usta mi ostat će nijema?

do posebne veličine lirična, ipak u manjoj mjeri imaju »Svijet i pjesma« (ta pjesma ipak ima i lijepih stihova i, naročito, zdravog socijalnog nezadovoljstva svoga pjesnika), »Prolaznost«, »Pred kraljevskom pločom u Baški« (takva glatkog, pjevnog ritma ima mnogo u ondašnjoj poeziji, npr. u Harambašića), »Povratak« nego neuvrštene pjesme »Ouvertura«, »Majales«, »U noći mrtvih«, »U želji ljubavi«, »Hrist djetetu u crkvi«, »Hristova slika«. Od 11 Matoševih pjesama antologiji pripadaju 3 pjesme (»Jesenje veče«, »Djevojčici mjesto igračke«,⁶ »Utjeha kose«), a donekle, uz blag kriterij, još 2 (»Notturmo« i »Zvono«). Najlošije su pjesme lakrdije »Basna« i »Suza«. One se ne mogu ni tretirati kao pjesme, a kamoli kao pjesme antologijskog reda. One ničim ne prelaze nivo ni »pjesama« naših preporodnih »pjesnika«. Ne ima u čorbi toj solka ni duha, rekao bi Vraz (sonet »Nadriknjištvo«). »Suza« ima 3 ovakve kitice: »*Otkada sam, željo moja, / Tvoju suzu popio, / Nisam više, pile moje, / Crnog oka sklopio.* A »Basna« ovako »pjesnički« glasi:

Sva se perad skupila na prelo:
Susjed lisac trijebi naciju!
Zaključiše poslati mu smjelo
— Kao uvijek — deputaciju.

Zastupnici ostaviše selo,
Sastaviše delegaciju,
Državniku stigoše na sijelo,
Predaše mu deklaraciju.

Majstor — kao uvijek — družinu
Zakolje i spremi užinu
Sve bez zbora i bez dogovora,

Dok je sabor konstatirao,
Da se komšija blamirao
Kršeć jasni smisō ugovora.

Urednici su te »pjesme« pretpostavili lijepim Matoševim pjesmama »Kod kuće«, »U travi«, »Gnijezdo bez sokola«, »Čuvar«, »Grob bajadere«, »Prababa«.

Između dva rata glas velikih pjesnika uživali su samo Nazor i Krleža. (Boem Ujević u predodžbama svojih suvremenika živio je kao *neozbiljan* pjesnik, A. B. Šimić bio je poznat gotovo samo u književnim krugovima, a Cesarić, Tadijanović itd. bili su još »mladi«). Naravno, oni su veliki pjesnici i danas, pa se općenito očekuje da se u antologiji naše poezije nađe mnogo njihovih pjesama, otprilike koliko i Kranjčevićih, Ujevićevih (danas se Ujević, malo-pomalo, penje u prvi plan). Međutim, i pored te njihove slave treba konstatirati: Nazor i Krleža imaju mnogo *lijepih pjesama drugog reda*, a lijepih pjesama prvog reda jedan mali broj (Krleža opet manje od Nazora). To je, čini mi se, uvjerenje i urednika ove antologije, jer su od njih, u poredbi s Ujevićem i Šimićem, odabrali malo pjesama: od njih obojice 25 pjesama, odnosno 3 više (ili 3 manje) od sama Ujevića. Ali, u priličnoj mjeri iznenađuje izbor njihovih pjesama, osobito Krležinih. Uzete su od Nazora i pjesme »Turris eburnea«, »Njezin san«, »Mrtvac«, »Galeb«, »Mi«, »Zvonimirova lada«, »Čamac na Kupi« (toj pjesmi kviri ljepotu deklarativni završetak), »Na Vučevu«, a ne pjesme s više ljepote »Maslina«, »Cvrčak«, »Pjetlić«, »Bog u šumi«, »Oblačak«. Izbor iz Krležine poezije (7 štok. i 5 kajk. pjesama) još je lošiji. Odabrane su odreda, s izuzetkom (ali ni one posebno ne oduševljavaju) »Bonaca u predvečerje« i »Noć u provinciji«, prosječne i loše pjesme. Eto, ima mjesta u antologiji i »Jesenja pjesma« (a zanimljivo je da tu pjesmu ima i Kombolova antologija), koja ima nešto ljepote samo u završnim stihovima, a sve ostalo

⁶ Ali loše stoji *strove* mjesto *strofā*, radi rime sa *katastrofe*.

nije ni osrednje. Evo te »antologijske« pjesme (posebno »lijepa« mjesta istakao M. M.):

*Nepoznat Netko donio je Jesen
u Sjevernu Sobu.
O, sada,
kad sve je boja, berba i miris vina
i kada se čuje pjesma Stvari i Živinâ
i kada mrtvaci viču od čežnje u grobu,
Nepoznat Netko donio je Jesen
na srebrnom pladnju
u sobu:
grožđe i kruške, jabuke i smokve.*

*A vani se puše sunčanog soka lokve
i čuje se kroz prozor
gdje u svili dana
pjeva negdje žena.*

I cvrkuću ptice.

Gdje su lijepe pjesme Krležine, onih nekoliko (»Nokturno u samotnoj sobi«, »Noć u lipnju«, »Snijeg«)?

U krugu središnjih pjesnika ove antologije poezija kao lirika, kao pjevanje intimnih stanja, intimne stvarnosti (sve čega se dirne pjesnik pretvori u svoju intimnost) svojstvo je par excellence pjesama Vidrića, Krkleca, Cesarića, Tadijanovića (pored A. B. Šimića, Vesne Parun i Mihalića). S druge strane, svi oni zajedno nemaju, vjerojatno, širine građe jednog Kranjčevića, ili Nazora, ili Ujevića. U širini građe ta su trojica posebne veličine u našoj poeziji, a posebno opet Nazor — pjesnik vječno žedan tema (tu je, čini mi se, i korijen, barem podsvjesni i barem jednim dijelom, njegova neumornog hoda od ideologija do ideologija). Kako ti liričari stoje u ovoj antologiji? Suptilan osjećaj ljepote ne bi, bez sumnje, odabrao Vidrićeve pjesme »Coena«, »Gonzaga« i »Adieu«, a ne »Kipovi«, jednu od ljepših naših pjesama. Antologija može biti i bez »Scherza«, »Putovah«, »Dva pejzaža II« (prvi je vjerojatno najsuptilniji pejzaž naše poezije, sav od meke i najmekše lirske svile). To, istina, nisu ružne pjesme (Vidrić uopće nema ružnih pjesama), ali su one među najmanje uspješnim pjesmama svoga pjesnika. Od 10 Krklecovih pjesama mjesto u antologiji s pravom drže samo dva soneta, ali oba izvanredno lijepa, »Breze« i »Bezime-noj«. U antologiji nema lijepih pjesama »Balada«, »Pod prozorima I«, »Zanos«, »Zavičaj ljubavi«, »Samotni zlatar« (odlična pjesma i pored mane »noći sure« mj. crne, radi rime sa ure). U antologiji nema nijedne od tih pjesama, ali ima niti osrednja pjesma »Epitaf« (pa epitaf da bude onoliko dug!). Ako Krklec treba da bude nezadovoljan izborom svojih pjesama (a treba da bude), u istoj mjeri treba da budu nezadovoljni Cesarić i Tadijanović, posebno Tadijanović. Od 30 njihovih pjesama (mnogo, bez sumnje, pa neka su to Cesarić i Tadijanović) više od 20 trebalo bi da ustupi mjesto ljepšima od sebe. Jedinstvenu neposrednost, svježinu i jednostavnost njihove lirike, njihovo jedinstveno lirsko pravljenje pjesama od svakidašnjih životnih zgoda predstavljaju u pravoj mjeri samo »Oblak«, »Voćka poslije kiše«, »Moje jutro u Maksimiru«, (pa za nijansu u manjoj mjeri) »Balada iz predgrađa«, »Poludjela ptica«, »O sati sumnje, sati bola« (Cesarić), »Večer nad gradom« i »Žene pod orahom« (Tadijanović). Nema odličnih pjesama »Póvratak«, »Svjetlo u dolini«, »U suton«, »Moj prijatelj priča«, »Većernji vidik«, »Breze na ulici« (Cesarić), »Sanjarije budnoga srca«, »Mjesečina«, »Vino i ja«, »Kad me više ne bude«, »Kako sam volio Mariju III«, »Lelija«, »Golubinja krila«, »Osamljen« itd. (Tadijanović). Poseban su problem Cesarićeve pjesme »Kad budem trava« i »Pukotina ima svaki život« i Tadijanovićeve »Jutarnja zvijezda pozlaćen orah«. Ova antologija ima sve te pjesme. I druge ih antologije imaju (Kombolova sve tri, Vučetić—Popovićeve dvije —

»Pukotina ima svaki život« i »Jutarnja zvijezda pozlaćen orah«. Pavletićeva dvije — »Kad budem trava« i »Jutarnja zvijezda pozlaćen orah«. Koliko se sjećam, Petravić je u svojem prikazu Kombolove antologije u »Životu i radu«, koju godinu prije prošlog rata, oštro negodovao nad izborom tih Cesarićevih pjesama. Doista, što antologijsko imaju te pjesme! To su više male utješne («Kad budem trava») i poučno-rezignirane («Pukotina ima svaki život») misli nego kreativna lirska očitovanja. Osim toga, utješne misli prve pjesme rezultat su usiljenog, a ne spontanog stanovišta (jer čovjek spontano želi biti čovjek, a ne biti trava). Tadijanovićeva pak »Jutarnja zvijezda pozlaćen orah« nije sva jednaka, jer ima i ružnih i lijepih stihova: prva je kitica (2 stiha) ponešto, a druga (4 stiha) mnogo iskonstruirana, i tih 6 stihova mnogo smeta odličnim daljnjim stihovima (zadnja su 2 stiha veoma uspjeta poredba, jedna od ljepših poredaba naše poezije:

Otac moj oruč više na konje za plugom
 Pa nije ni primijetio,
 Kako se sjena konjâ prostrla do nakraj oranice,
 I kako se k nebu iz brazda para uzdiže
 Kao tamjan iz dragocjenih kadionica).

2

Staru hrvatsku poeziju predstavlja u ovoj antologiji 40 pjesnika sa 96 pjesama. Osim toga, tu su 33 pjesme nepoznatih pjesnika od 14. do 18. st. i 5 pjesama iz kajkavskih pjesmarica 17. i 18. stoljeća. Od starih pjesnika najviše pjesama imaju Bunić (10), Džore Držić (6), Dinko Zlatarić (6), Ignjat Đurđević (6), Gundulić (5). U malom predgovoru svoje antologije urednici imaju napomenu: »Ovu antologiju ne treba smatrati ni isključivo historijskom, ni isključivo estetskom. Iako nam je estetski kriterij bio i često odlučujući... (mi) smo se u izboru često rukovodili historijskim, općekulturnim, nacionalnim, društvenim i drugim faktorima.« To odstupanje od estetskog kriterija vidi se naročito u izboru pjesama iz naše stare poezije. Urednicima je bilo do toga da u njihovoj antologiji bude što više naših starih pjesnika. Talko, antologija ima mnogo pjesnika nepjesnika i mnogo pjesama koje nisu nimalo lijepe. To je neprilika ove antologije, kao i svake antologije koja hoće da bude antologija a da istovremeno bude sastavljena, iz raznih izvanumjetničkih razloga, i od nepjesama. Ako se radi o antologiji, trebalo bi da bude odlučna u izboru pjesama *samo njihova umjetnička strana*. Inače ne bi trebalo da se izbor naziva antologija; mogao bi se zvati povijesno-kulturna čitanka ili slično. Međutim, bez obzira koliko je starih pjesnika i starih pjesama trebalo donijeti, nas ovdje zanimaju dvije daljnje stvari: problem skraćivanja pjesama i problem kvalitetnog izbora gdje postoji za to mogućnost. U ovoj antologiji ima pjesama donesenih u skraćenom obliku. Ondje gdje se radi o pjesmama sastavljenima od raznih samostalnih dijelova (Mažuranićeva »Smrt Smil-age Čengića«, Šenoina »Propast Venecije«, Goranova »Jama«), mogu se, naravno, uzeti samo pojedini (lijepi) dijelovi. U tom slučaju dotična pjesma ništa neće izgubiti. Ali, smiju li se donositi pjesme u skraćenom obliku, ako nemaju samostalnih dijelova, ako su (jedna) cjelina? Smije li se iz takvih pjesama istrgnuti, ovdje-ondje, nekoliko kitica (bez obzira koliko su one lijepe) pa to donijeti? Takve pjesme na taj način izgube svoju stvarnost, ne budu više ono što su. Eto, to se dogodilo u ovoj antologiji s Vetranovićevom »Pjesancom šturku«. Ta ljupka pjesma nema samostalnih dijelova, nego je sva jedan dio sastavljen od 31 kitice. Urednici su od te pjesme »izabrali« 6 kitica (1, 2, 5, 6, 11, 12). U takvom obliku uglavnom lijepa »Pjesanca šturku«, jedna od ljepših pjesama naše stare poezije, izgubila je sebe. U jednu riječ, »Pjesanca šturku« ove antologije nije više Vetranovićeva »Pjesanca šturku«. Drugo, i u staroj poeziji ondje gdje postoji mogućnost biranja treba izabrati ljepše pjesme. To je ovdje u nekoliko slučajeva i učinjeno. Npr. izabrane su lijepe pjesme: Lucićeva »Jur nijedna na svit vila« (već je Vraz konstatirao da je to najljepša ljubavna pjesma naše stare poezije), Gundulićeve »Objavi,

danice« i »Kupanje djevojaka« (jedna doista lijepa stvarca iz »Osmana«)⁷, Đurđevićeva »Zgoda ljuvena«, Katančićeva »Vinobera«. Ima lijepih pjesama i u ciklusima nepoznatih pjesnika (narodnih pjesama) 14—18 stoljeća (drugo je, naravno, pitanje koliko je mogao biti bolji izbor iz bogate narodne lirike toga dugog vremena): »Aj ti, divojko šegljiva«, »Majka Margarita«, »Lijepa Vlahinja«, »Rode moj«, »Zorčica oće«, »Šuma će se hlada ishoditi«, »Asan-aginica«, »Svitlost se konča«, »Poj željno«, »O kak srečan hip je nastal« (kajk.). Neposrednosti i svježine te pjesme i danas imaju, kao i bogate rime duga pjesma iz 14. st. »Svitlost se konča« (kao da pjeva u naše vrijeme Ujević). Međutim, na mnogo drugih mjesta gdje ima mogućnosti izbora ljepših pjesama te pjesme nisu izabrane. Usput spominjemo samo slučaj Šiška Menčetića (vremenski prvog dubrovačkog pjesnika) i slučaj Bunića (prema općem mišljenju nadarenošću prvog dubrovačkog lirika). Zna se da smo od Menčetića baštinili velik broj (oko 600) imitatorskih, pomodnih, banalnih, (kod čitanja) dosadnih⁸ pjesama (a to je stvarnost većine naših starih pjesnika). Ali, u mnoštvu tih Menčetićevih pjesama ima jedan mali broj pjesama s kojim, ponegdje, lijepim potezom; ima i dvije pjesme koje su, i pored svojih mana (običnost, konvencionalnost itd.) *prilično žive kao pjesme*. To su »Što ćete da poju« i »Ne mogu ne žalit«. Tih pjesama, međutim, ova antologija nema. *Tihu i toplu bol* dvaju zadnjih stihova prve i *intimnu doživljenost poredbe* (iako poznate iz narodne poezije) zadnjeg stiha druge (da se naglase bar te stvari u tim pjesmama) urednici su »previdjeli« u prilog pjesmica bez imalo ljepote »Koji čitiš sej pjesni« i »Što veće da živu«. Među Bunićevim pjesmama može se nazvati antologijskom jedna pjesma, »Slatka dušo mom životu«. Ima ljepote i »Ljubav draga mene stavi«, ali su to samo 4 prve kitice jedne duge pjesme (donekle slučaj Vetranovićeve »Pjesance šturku«). Svih ostalih osam pjesama daleko su od antologijskog reda

⁷ Na to kupanje djevojaka u »Osmanu« podsjeća Ujevićeva jedra lirska slika u »Mrkim čempresima«:

... Negdje usred grane — tako sanjam — puca
zeleno i zlatno i crveno voće;
a rijekom se kolo djevojačko buca
i pod cvijećem nudi svjetlosti obloče

⁸ Jensen (cfr Matija Murko, *Nekoliko riječi o prvim dubrovačkim pjesnicima*, »Rešetarov zbornik« 239) drastično tvrdi da svih Menčetićevih pjesama nije mogao pročitati i da bi mogao kod svake treće zaspati.

⁹ Što ćete da poju, koju li pjesancu,
kad moju gospoju ne vidim u tancu?

Ona je sva dika, ona je cvit oni
komu se dovika život moj pokloni;
ona je moj venčac, ter mi se tanac mni
jakino prstenčac u komu biser ni,
i kako jur polje, kada je s prolitja,
u kom je dovolje travice bez cvitja.

Ter ovo ne poju, nu srcem spovidih,
kad moju gospoju u tanci ne vidih
»Što ćete da poju«

Ne mogu ne žalit tebe cvit od gospoj,
ne mogu ne zalit suzami obraz moj.
Ne mogu da ne dam tuzi se čemerno,
u tuzi gdi gledam tvê liče biserno,
gdi gledam tvû mladost da je sva skončana,
ka biješe pri rados i svitlos sončana,
ka biješe razgovor u željah ljuvenu, —
prilipi moj javor, zač mi tač povenu?

»Ne mogu ne žalit«

(nešto iskrenosti imaju »Pjesnik pjesnima« i »Budi nam spomena«, ali je to malo). Nedostaju lijepe Bunićeve pjesme »O snježane ruke bile«, »O prelijepo, o premile«, pa »Neka druži hvale i slave« (v. »Antologija hrvatske lirike, I. Stara hrvatska lirika« od dra Davida Bogdanovića. Usput u lijepoj pjesmi »Slatka dušo mom životu« (premda i ona ima nejednakih mjesta) naglašavamo jednu njezinu posebnost: Bunić, pjesnik prve polovice 17. stoljeća, u njoj već ima dara za *nijansu*, za *suptilnost lirske slike* (ovdje o kosama drage kojima ga ona »veza i zatravi«):

Vi, *daždeci tiho i blago*
vrh *snježana bijela vrata*.¹⁰

3

Noviju hrvatsku poeziju (od ilirizma, odnosno od Adama Filipovića do danas) predstavlja 80 pjesnika s nekih 350 pjesama. Svakako, s manje pjesnika i s manje pjesama kvalitet antologije bio bi sigurniji. Čemu npr. u antologiji »pjesnici« Filipović i Stoos? Odnosno, čemu da povijesno-kulturni kriterij (ako i on tu može izdržati) posve potisne umjetnički? Inače, trebalo bi da u antologiji budu i mnogi drugi preporodni itd. »pjesnici« (što bi opet bilo apsurdno), npr. Gaj (njegova pjesma »Preobraženje« nije lošija od njihovih pjesama), pa Kukuljević, Drašković, Vukotinović i dr. koji imaju, posebno Gaj, izuzetno povijesno-kulturno značenje. Antologija ne treba ni Ante Kovačića. Jednostavno: zašto forsirati naziv pjesnika piscu koji s pravom nosi naziv dobra pripovjedača? Pogotovo, kad u antologiji nemaju mjesta npr. Hranilović (lijepa pjesma »Majci«), Mihovil Nikolić (tipičan lirik moderne), Stanojević (odlična »Dva grada«). Kovačić kao pjesnik ništa ne znači, a oni ipak znače barem koliko znači jedna lijepa pjesma. Antologija ništa ne bi izgubila ni bez Cesarca, Feldmana, Stanislava Šimića, Ivaniševića, Vladimira Kovačića, Viteza, Marina Franičevića, Popovića i nekih drugih. Načelo *što više pjesnika*, kome su u ovoj antologiji bili privrženi njezini urednici, dovodi do apsurdna, posebno u izboru iz 2. razdoblja naše novije poezije (po umjetničkoj vrijednosti glavnog razdoblja sve naše poezije): da su pjesme tih pjesnika pjesme drugih, pravih pjesnika, npr. Ujevića, Cesarića, Tadijanovića, Šopa, one bi bile njihove lošije ili, u najboljem slučaju, osrednje pjesme. U tom slučaju ne bi se mogao naći urednik koji bi tim pjesmama dao stranice svoje antologije. Nije dobra strana ove antologije ni razmjer pjesama, ni ovdje kao ni među središnjim pjesnicima. Npr. Milković i Delorko imaju po jednu pjesmu, Sudeta tri, Alfirević četiri, Šop pet, a Horvatić dvije, Ivanišević, Jure Franičević i Pupačić po tri, Kozarčanin četiri, Gotovac i Slamnig po sedam (»Dva razmišljanja«, osobito drugo — »Mjesto u antologiji«, imaju očit utjecaj Ujevićev, pa se ipak nalaze u antologiji), Kaštelan devet, Mihalić deset. Eto, jedan Wiesner ima jednu pjesmu manje od Gotovca ili Slamniga, tri manje od Kaštelana, četiri manje od Mihalića. Ovdje ćemo konstatirati i jedan kuriozitet: iako ova antologija ima prevelik broj pjesnika, a među njima i priličan broj nepjesnika, najmladih pjesnika

¹⁰ U kontekstu:

Vi ste, vi ste zamrsili
moju mladost, svijetli prami,
i u ropstvo postavili
zlatnih žica verigami.

Vi ste krivci, krivci vi ste
mê slobode izgubljene,
jer vi sami uloviste
zlatnom mrežom tvrdo mene:

Vi, *daždeci tiho i blago*
vrh *snježana bijela vrata*,
utopiste mene drago
sitnom rosom suha zlata.

nema; ni jednog jedinog. Najmladi njezin pjesnik (Horvatić) ima 27 godina, onoliko koliko je imao A. B. Šimić kad je umro. (Od toliko je godina umro i Ljeremontov, Keats godinu mladi, Wolker tri godine mladi). Očito, drastična strogošć s najmlađom našom poezijom, alko nije posrijedi (po mišljenju sastavljača antologije) njezina posvemašnja bezvrijednost.

Problem dugih pjesama ima i naša novija poezija. U ovoj antologiji to su Mažuranićeva »Smrt Smail-age Čengića«, Šenoina »Propast Venecije«, Matoševa »Mora« i Goranova »Jama«. Ni više ni manje, urednici su taj ep i te pjesme uvrstili u cjelini. Doista, ne bi čovjek vjerovao da se i sva »Smrt Smail-age«, sav jedan ep, može naći u jednoj antologiji poezije. (Eto, treba da netko na srpskoj strani u antologiji srpske lirike donese sav »Gorski vijenac«!)¹¹ Ako treba epove uzimati u obzir pri sastavljanju antologija poezije, to može biti samo preko njihovih lirskih mjesta, dakle u izvacima, kako su urednici ovdje učinili s Marulićevom »Juditom«, Gundulićevim »Osmanom«, Demetrovim »Grobničkim poljem« i Markovićevim »Domom i svijetom«, »Smrt Smail-age«, taj klasični ep naše književnosti, ima tih lirskih mjesta, posebno u »Haraču«, pa je trebalo donijeti samo ta mjesta, kako je to učinio Kombol u svojoj drugoj antologiji. Osim toga, jedan ep u društvu malih lirskih pjesama grubo razbija razmjer i sklad (mrk junak među ljupkom i nestašnom djecom). Šenoina pak »Propast Venecije« toliko je »lijepa« da je nema, ni u izvacima, nijedna druga novija antologija (dvije Kombolove, Slamnigova, Vučetić-Popovićeva). Ta opsežna pjesma u 5 dijelova, s preko 300 stihova, ima lijepih stihova samo u prvom dijelu, prvih 18 stihova — *Lagunom lebdí mir...* (Nisu bez topline ni sanjarenja našeg vojnika u Mlecima, u drugom dijelu, o rodnom domu — *Daleko, dalje letila mu miso...*, ali se tih nekoliko stihova ne može istrgnuti iz cjeline). Tih 18 stihova tvori, bez sumnje, jednu lijepu lirsku sliku koja, eventualno, može naći mjesta u antologiji naše lirike. Ali, kako onda tome dati naslov, jer to više ne bi bila pjesma o propasti Venecije, kako je mislio Šenoa, nego jedna ljupka slika venecijske noći? Ni Goranova »Jama« nije takvo djelo da sva treba da bude u antologiji naše lirike. Zanimljivo je da svih dijelova »Jame« nijedna dosadašnja antologija nema, osim Milićevićeve »Hrvatski pjesnici između dva rata« (ali je Milićević jedan od urednika i ove antologije). I inače »Jama« je kao književno djelo precijenjena. Tu je užas teme (uzete kao fakto-grafija iz dana prošlog rata) bio veoma aktivan.¹² »Jami« mnogo smeta staro-

¹¹ Bogdan Popović, odlično, a vjerojatno i prvo ime na području estetike u Srba, u svojoj »Antologiji novije srpske lirike« (izdanje Matice hrvatske, Zagreb 1911) nije donio ni jednog stiha iz »Gorskog vijenca«.

¹² Izvanumjetnički činbenici uvijek djeluju u umjetnosti. Koliko su ti činbenici bili odlučni u ovo poratno vrijeme, u nekim prigodama, na području književnosti, drastično govore slijedeće činjenice: 1949. tiskana je »Jugoslavenska poezija« (u predgovoru stoji: »redigovana je s tendencijom da bude informativna, da prikaže celokupan naš istoriski razvitak lirike jugoslavenskih naroda od polovine prošlog veka do najnovijih dana, da zabeleži sve njene pravce, istakne njenu raznovrsnost i pretstavi što više autora«), a u njoj nema Ujevića, A. B. Šimića itd., ali ima Frola, M. Franičevića i dr. — 1957. tiskana je (izdanje Nolit) »Antologija hrvatskog eseja« (knjiž. kritike) u redakciji dra Ive Frangeša, sveučilišnog profesora u Zagrebu, a u njoj nema Čedomira Jakše (osnivač moderne, prave književne kritike u nas), Ljubomira Marakovića (s Barcem i Halerom vodeći knjiž. kritičar između dva rata), Ante Petričića (pored ostaloga pisac 4 knjiga studija i portreta) itd. Frangeš u predgovoru ima obrazloženje: »... u njoj (antologiji) nisu našli mjesta pisci čije ideološke stavove sastavljač odbija.« — 1966. tiskana je u Zagrebu (Matica hrvatska) »Hrvatska književna kritika IX — Kritika između dva rata« u redakciji Petra Laste, a u njoj nema Grgeca (npr. djela »Na izvorima pjesništva«, »Razvoj hrvatskog narodnog pjesništva«), ali ima Frola, V. Bogdanova, koji se, vjerojatno, ni sami ne smatraju književnim kritičarima; u njoj Maraković ima 2 priloga, a Krklec 4, A. B. Šimić 5, Kozarčanin 2. — 1960. tiskano je 2. izdanje antologije »Novija jugoslavenska poezija« u redakciji (za hrv. dio) Š. Vučetića i V. Popovića, a u njemu nema Sudete (u 1. izdanju bile su 3 njegove pjesme).

modna ekspresija (na davni način doživljen motiv), kao da naša poezija nema iza sebe lirsku suptilnost od Vidrića do Slavičeka i nemire ekspresionizma. Ukratko, samo jedan dio »Jame«, deseti (*Odjednom k meni miris paljevine/ Vjetar donese s garišta mog sela...*) izdvaja se, u izvjesnoj mjeri, ljepotom (ljepote ima i 1. dio, ali samo u fragmentima: dva stiha druge kitice — *Sigurno još su treperile ptice / U njima, nebo blago se okrenu* i sedma kitica).¹³ Sve je ostalo u »Jami« osrednjih kvaliteta.¹⁴

Jedna antologija koja ima lijepih pjesama koje inače nisu mnogo poznate ima jednu posebnu pozitivnu stranu. Ona je tako, u neku ruku, drugi auktor tih pjesama. U toj stvari dobra je uspjeha imala prva Kombolova antologija (»Pozdrav« od Vraza, »Kod Solferina« od Vukelića, »Osmo čudo« od Palmovića, »Na Mihajlu« od Vojnovića, »Osijek« od Benešića, pjesme A. B. Šimića). U tom smislu ovaj bi se antologiji mogle, u stanovitoj mjeri, pripisati dvije pjesme, »Nekoč i sada« od ilirca Tome Blažeka (tu pjesmu ima i Ježićeva »Ilirska antologija«, ali je ona danas malo poznata) i »Molitva za moju uvalu 2« od Cettinea. Istina, te pjesme nisu izuzetne umjetnine (kao neke od gornjih), ali »Nekoč i sada«, to obično pjesničkovo (ili naše, ili svačije) *nekoč i sada* s crnim konačnim ishodom, ima, kako su primijetili i urednici, izvjesne topline i pjesničkog doživljaja, a »Molitva za moju uvalu 2« ima sretne simbioze lirskog i humanog. Npr. (citiramo nekoliko kitica uzetih tu i tamo):

Smiluj se, Gospode, momcima što čuvaju kameni pristan moje luke.
da pušku zamijene ostima, a budež mašklinom,
da nikad krvlju čovjeka, svoga brata, ne poškrope svoje ruke,
da bližnjeg dočekuju samo solju, hljebom i vinom.

Pridrži u padu magarčića i kljuse mršavih, ožiljenih rebara,
pruži im u smokvinu hladu bar šaku suvoga grma,
omekšaj srce i bič njihovih okrutnih gospodara
za teturanja niz klance i bespuća strma.

Otupi, o Gospode, klinasti šljunak pod tabanima prosjaka,
ne daj da smilje povene prije zime na zaglavcima maslinika,
porobi vjetar na vrhu malaksala jarbola i pokidana oblaka,
čuvaj od groma vite tornjeve zvonika.

... A za sve to, o Gospode, podari mi slatkoću sna pod gredom
djedovskog tavana:
dvije-tri zvijezde iz napuklog krova neka budu sreću i očima plata,
ne daj mi ni u snu da postanem prag na kući oguglala gavana,
prag od iskona zidan krvlju bližnjega i brata.

Ima pjesnika kod kojih se izbor nekih njihovih pjesama ne smije, ni u kojem slučaju, mimoići. Ako se mimoide, oni mnogo gube. U ovoj antologiji, u njezinu dijelu od moderne dalje, to se dogodilo u nekoliko slučajeva. To se dogodilo npr. Domjaniću i Delorku. Antologija nema odlične »Otmjene dosade« od Domjanića ni »Zaboravljeno svijetlo« i »Zvuk« od Delorka (ima »Na rimskim iskopinama u Solinu«, prosječnu pjesmu, s nešto boljih nekoliko završnih sti-

¹³ A silno svjetlo, ko stotine zvona

Sa zvonikâ bijelih, u pameti

Ludoj sijevne: svjetlost sa Siona,

Divna svjetlost, svjetlost koja svijeti!

Svijetla ptice! Svijetlo drvo! Rijeko!

Mjeseče! Svjetlo ko majčino mlijeko!

¹⁴ O Matoševoj »Mori« ne treba posebno govoriti. Ona nema dijela koji bi mogao biti u antologiji (malo uspjeha ima zadnja kitica, ali je to samo osam nesamostalnih stihova). Ipak ostaje zanimljivo pitanje: može li se postanak »More« dovesti u vezu s Poeovim »Gavranom«, odnosno Kostićevim »Spomenom na Ruvarca«, Kranjčevićevom pjesmom »Lucida intervala«, ili je to genre Matoševih pripovijedalka (»Iverje«, »Novo iverje«)?

hova). Tu se mogu nabrojiti i Sudeta, Perković, Vučetić. Antologija nema »Umiru večernje boje« od Sudete (jedna od mekših stvari naše lirike), nema »Pjesnik i ljeto« od Perkovića (ima »Vilen-konjic«, pjesmu u kojoj ima neposrednog utjecaja Jesenjina — »blistaju noćas snijegom daleka polja / *da im bjezinu njihovu, kako su lijepa*«), nema »Goveda«, »Žito«, »San« od Vučetića (donesene pjesme imaju manje poznate Vučetićeve novine i neposrednosti).¹⁵ S druge strane, ima pjesnika naše novije poezije (koji u ovoj antologiji imaju svoje najuspjelije pjesme. Tu su, na primjer, Vukelić («Kod Solferina»), Jorgovanić (dovoljne bi ipak bile od malog pjesnika Jorgovanića tri pjesme, »Noć«, »Drvo ljubavi«, »Smrt«), Begović («Dunja», »Liddy«), Galović (čini mi se, najbolje predstavljen pjesnik u ovoj antologiji: sve su četiri pjesme lijepe i ne treba ih ni više ni manje); Balota (lako se složiti da je romantična »Jena ljubav« najljepša njegova pjesma), Pavić (ako on treba da bude u antologiji, onda je dovoljno da ga predstavlja »Medimurska«) itd.

Gruppu najmladih pjesnika ove antologije sačinjava petnaestak poslijeratnih pjesnika (od Jure Franičevića dalje). Među njima nema nekih imena kojih imaju drugi zbornici naše lirike («Četrdesetorica« u redakciji Cesarića, Tadijanovića i Vučetića, »Novija jugoslavenska poezija« u redakciji Vučetića i Popovića). Trebalo je da se ovdje nađe još koji pjesnik, barem Boro Pavlović, jedan od boljih pjesnika svoje generacije, pa Krsto Špoljar (imamo u vidu njegovu lijepu pjesmu »Svakodnevna predstava«) itd. Opći je dojam, nadalje, da izbor pjesama ove grupe »mladih« pjesnika može biti bolji. Npr. nije trebalo da izostanu »Kad neko glazbalo izvodi melodiju« i »Pjesma o toj melodiji« od Slavičeka, »Kućica« ili »Predjesenji perivoj« od Ivančana, »Završna arija« i »Približavanje oluje« od Mihalića. Zatim, od svih njihovih pjesama (a ima ih sedamdesetak) ima ljepote, pored spomenutih pjesama Vesne Parun i Mihalića, samo nekoliko pjesama, »Roda« od Tomičića, »Lovac mirisa« od Madera, »Samo sam brat« i »Čudaci dolaze odnekud« od Slavičeka, »Raskorak« od Vesne Krmpotić (ali smeta ružan, nelirski naslov i psihološka »zakonitost« zadnjeg stiha). U svakom slučaju, simpatično je nastojanje većine ovih »mladih« pjesnika (kao i većine njihovih vršnjaka) da stvore nešto novo, da teme više ne pjevaju nego *kazuju* (patetika je svedena na minimum), da njeguju istančanost, bizarnost, »neobičnost« motiva itd. Slaviček i Mihalić imaju toga najviše, i s najviše uspjeha. Sva je takva npr. Slavičekova »Pjesma o toj melodiji«

Onda dođe neka skladba u ovaj dim i zamor
 među razgovore, ručkove i večere i susrete
 slične pokrpljenim loncima koji još uvijek nečemu služe
 onda dođe daleki neki glas, osvježanje, dođe ponovo pravi nemir
 Dođe neka melodija, sama i usamljena
 i prođe, ostavljajući nas ovdje gdje pišemo pjesme
 i gdje vapimo, nadajući se da smo postigli neki smisao
 Ostajem ja koji sam nešto zapisao o njenu dolasku
 ostaje neko ja
 ostavljeno kao neki drevni kruh u srcu pustinja.

MATE MEŠTROVIĆ

¹⁵ Toga ima i prva Kombolova antologija, dosad naša najuspjelija antologija. Npr. ona nema izvanredne »Pjesme jednom brijegu« A. B. Šimića, nema najljepše Majerove pjesme »Moj otac i ja«, nema ni približno dobara izbora iz Tadijanovićeve lirike (ima jednu njegovu pjesmu, »Jutarnja zvijezda pozlaćen orah«, a Tadijanović je već imao dvije zbirke pjesama).